

Ref: CommHR/DM/sf 044-2019

**g. Mirsad Zaimović**

Predsjedavajući Zastupničkog doma  
Parlamenta Federacije BiH

Strasbourg, 28.11.2019

Poštovani Predsjedavajući,

Dobila sam informaciju da će Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH dana 4. 12. 2019. godine održati tematsku sjednicu o situaciji nekoliko ustanova socijalnog staranja, uključujući Javnu ustanovu "Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidne djece i omladine Pazarić". Vjerujem da će ta sjednica predstavljati priliku za prijeko potrebnu širu diskusiju o ljudskim pravima djece s invaliditetom u Federaciji BiH, s posebnim osvrtom na deinstitucionalizaciju. U tom kontekstu bih željela s Vama podijeliti moje stavove o ovom pitanju.

Bosna i Hercegovina ima obavezu da osigura zaštitu i poštivanje ljudskih prava osoba s invaliditetom, uključujući djecu. Kao potpisnica Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom (CPRD), naročito mora osigurati da djeca s invaliditetom uživaju ista prava u pogledu porodičnog života, te u tom smislu mora pružiti **usluge i podršku djeci s invaliditetom i njihovim porodicama**. Kad najbliža porodica nije u mogućnosti da se brine o djetetu s invaliditetom, moraju se poduzeti svi naponi da se unutar šire porodice osigura alternativna njega, a ako to nije moguće, da se to uradi unutar zajednice, **u porodičnom okruženju**.

Uprkos ovim pravnim obavezama, institucionalizacija djece u Bosni i Hercegovini i dalje postoji. Nije izrađena nikakva sveobuhvatna strategija deinstitucionalizacije, bez obzira na pozive vlastima koje su u tom smislu uputili Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) i Komitet Ujedinjenih nacija za prava osoba s invaliditetom. Osobe s invaliditetom u Bosni i Hercegovini, uključujući djecu, i dalje su jedna od najranjivijih kategorija u društvu i žrtve su diskriminacije u brojnim aspektima svakodnevnog života.

Brine me to što se djeca s invaliditetom i dalje smještaju u ustanove za socijalno zbrinjavanje širom BiH, jer ne postoji adekvatna podrška za porodice koja bi im omogućila da djecu odgajaju kod kuće, kao ni uslovi neophodni za bolje uklapanje porodičnog i profesionalnog života. Smještaj djece s invaliditetom u ustanove često je početak cjeloživotnog boravka u ustanovama, jer se time djeci onemogućava da steknu svakodnevne vještine potrebne za život u zajednici. To je nešto što mora biti sastavni dio generalne strategije deinstitucionalizacije osoba s invaliditetom. Nažalost, resursi se i dalje ulažu u renoviranje ili proširivanje postojećih ustanova, umjesto za pružanje podrške porodicama, kako je to i navedeno u izvještaju Komiteta Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom o Bosni i Hercegovini iz 2017. godine. Institucionalizirana djeca s invaliditetom su izolirana od društva i izložena riziku od nasilja i zlostavljanja. Ti rizici i razorni efekti institucionalizacije na živote i dobrobit djece s invaliditetom ilustrirani su slučajevima fizičkog i psihološkog zlostavljanja djece u Zavodu Pazarić.

U svjetlu navedenog, potičem Zastupnički dom Federacije BiH da tematsku sjednicu planiranu za 4. 12. 2019. iskoristi za razmatranje generalnog pitanja deinstitucionalizacije djece s invaliditetom, te da izradi konkretne prijedloge s ciljem napretka po ovom pitanju. Priloženi tekstovi, Komesarov Tematski dokument o pravu osoba s invaliditetom da žive samostalno i da budu uključene u zajednicu, te Preporuka Komiteta ministara Vijeća Evrope državama članicama CM/Rec(2010)2 o deinstitucionalizaciji djece s invaliditetom i njihovom životu u zajednici, mogu Zastupničkom domu u tom smislu ponuditi neka korisna usmjerenja.

I na kraju, ali ni u kom slučaju najmanje bitno, sa zabrinutošću primjećujem neprijateljske stavove i javne pozive na krivično gonjenje parlamentarke koja je objavila informacije i videomaterijale o postupanju s djecom u Pazariću, kao i "zviždača" koji su te materijale podijelili s pomenutom parlamentarkom, a koje su iznijeli neki političari. U tom kontekstu bih Vam željela skrenuti pažnju na Preporuku Komiteta ministara Vijeća Evrope CM/Rec(2014)7 (u prilogu) u kojoj se navodi da osobe koje prijave ili obznane informacije o prijetnji ili šteti po javni interes ("zviždači") mogu dati doprinos u jačanju transparentnosti i demokratske odgovornosti. Uzbunjivanje ove vrste predstavlja jedan od temeljnih aspekata slobode izražavanja i slobode savjesti, te je bitno u borbi protiv korupcije i razotkrivanja teških zloupotreba u javnom i privatnom sektoru. Ohrabrujem Zastupnički dom da pošalje jasnu poruku da se odmazda protiv zviždača ili njihova viktimizacija neće tolerirati.

Sa zahvalnošću se nadam da ćete osigurati da primjerak ovog pisma dobiju svi članovi i članice Zastupničkog doma.

S poštovanjem,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Dunja Mijatović', with a large, stylized initial 'D'.

Dunja Mijatović